

Отже, тільки дотримання вимог методичного характеру, які полягають у правильному визначенні особливостей виконання об'єкта дослідження, виявленні, вивченні усіх обставин та факторів, правильної оцінки у порівнюваних об'єктах сукупності ознак, що збігаються, і таких, що різняться, використання достатньої кількості й належної якості порівняльного матеріалу є підставою надання правильного та обґрунтованого висновку експертизи для вирішення питань щодо текстів виконаних особами похилого та старечого віку.

А. В. Дивнич,

старший судовий експерт Полтавського НДЕКЦ МВС України, м. Полтава, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2247-9131>, e-mail: anatolii.dyvnych@st.pdaa.edu.ua

О. Д. Дивнич,

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин
Полтавського державного аграрного університету, м. Полтава, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0290-4030>, e-mail: olga.dyvnych@pdaa.edu.ua

ЕЛЕКТРОННІ ДОКУМЕНТИ: СУЧАСНІ МОЖЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СУДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Анотація. Сучасний розвиток інформаційних технологій зумовлює використання електронних документів у господарській діяльності підприємств, що слід враховувати під час організації судових експертиз. Проведення економічної експертизи з використанням електронних документів має ґрунтуватися на попередньому комп'ютерно-технічному дослідженні їх реквізитів.

Ключові слова: електронний документ, докази, економічна експертиза.

Abstract. Modern information technology development determines electronic documents in the economic enterprise activities that should be taken into account while organizing forensic examinations. Conducting forensic economic analysis using electronic documents should be based on a preliminary computer research on their details.

Keywords: electronic document, evidence, forensic economic analysis.

Аннотация. Современное развитие информационных технологий обуславливает использование электронных документов в хозяйственной деятельности предприятий, что необходимо учитывать при организации судебных экспертиз. Проведение экономической экспертизы с использованием электронных документов должно основываться на предварительном компьютерно-техническом исследовании их реквизитов.

Ключевые слова: электронный документ, доказательства, экономическая экспертиза.

Стрімкий технологічний розвиток, потреба дистанційного передавання інформації, удосконалення комп'ютерних мереж сприяє більш широкому використанню електронної форми документів. Під час використання електронних документів зазвичай спостерігається зменшення вартості та прискорення обміну інформацією, що сприяє дедалі ширшому впровадженню електронного документообігу в господарській діяльності, бухгалтерському та податковому обліку. Так, згідно з даними Держстату України [1], упродовж 2017—2019 рр. в Україні частка

Список використаних джерел

1. Меленевська З. С., Свобода Є. Ю., Шаботенко А. І. Судово-почеркознавча експертиза : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. І. Красюка. Київ, 2007. 280 с.
2. Добровольская Е. Д., Манцвотова А. И., Орлова В. Ф. Судебно-почерковедческая экспертиза: пособие для экспертов-почерковедов и судеб.-следст. работ. Москва. 1971, 142 с.
3. Винберг Л. А., Шванкова М. В. Почерковедческая экспертиза. Волгоград, 1977.
4. Можар И. М. Устойчивость признаков почерка в зависимости от времени // Криминалистика и судебная экспертиза. 1964. Вып. 1.

підприємств, що використовували саме електронну форму рахунків-фактур стабільно зростала. За вказаний період питома вага надавачів таких документів збільшилася на 14,9 проц. пункти, а частка підприємств-отримувачів — на 26,6 проц. пункти.

Звичним явищем стало також ведення податкового обліку в електронній формі та дистанційне подання податкової звітності через електронний кабінет платника на веб-сайті Державної податкової служби та із застосуванням програмного продукту М.Е.доп. Пунктом 42.6 Податкового кодексу України [2] передбачено, що електронний документообіг між платником податків та контролюючим органом не потребує укладення відповідного договору.

Наразі електронний документ закон визначає як документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, зокрема, обов'язкові реквізити документа [3]. Але створення, передавання, збереження та візуалізація інформації, яку містить такий документ, потребує фіксації на певному носії. Власне інформація є абстрактною категорією, що не потребує обов'язкового представлення в уречевленому стані. Інформація стає придатною для сприйняття лише за допомогою спеціальних технічних пристроїв [4, с. 41]. Тобто, електронний документ визнається за умови його подання у формі, придатній для її оброблення електронними засобами.

З огляду на правовий статус електронних документів, їх дослідження під час проведення судових економічних експертиз має ґрунтуватися на підходах і принципах, які здійснюють стосовно документів у звичній паперовій формі.

В експертній практиці непоодинокими є випадки, коли ініціатор проведення судової економічної експертизи надає окремі документи виключно в електронній формі (наприклад, зафіксованими на оптичних дисках, флеш-носіях, рідше — на вилучених жорстких дисках тощо). При цьому виникає чимало технічних, процесуальних та методичних питань щодо їх дослідження.

Це обумовлено тим, що без застосування заходів обмеження доступу, інформація в електронній формі є такою, що легко змінюється. В. Г. Хахановський і М. В. Гуцалюк підкреслюють, що для встановлення електронної інформації як доказу необхідним є використання спеціального програмного та апаратного інструментарію, треба враховувати її уразливість до знищення, спотворення та копіювання [5, с. 15]. Тому Г. В. Татаренко, К. В. Болгарєва та Д. В. Татаренко зазначають, що міжнародний досвід використання електронних документів як докази передбачає їх оцінку за наступними критеріями [6, с. 114]: надійність способу створення, зберігання і передачі електронного документа; надійність способу забезпечення його цілісності; спосіб ідентифікації відправника тощо.

Зрозуміло, що дослідження за вказаними питаннями не належить до завдань судової економічної експертизи. Виявлення інформації, що міститься на комп'ютерних носіях, є завданням комп'ютерно-технічної експертизи. Тому для ідентифікації та автентифікації наданих електронних документів експерту-економісту доцільно здійснювати їх експертизу спільно з експертом з комп'ютерно-технічних досліджень за наступним алгоритмом (рис. 1).

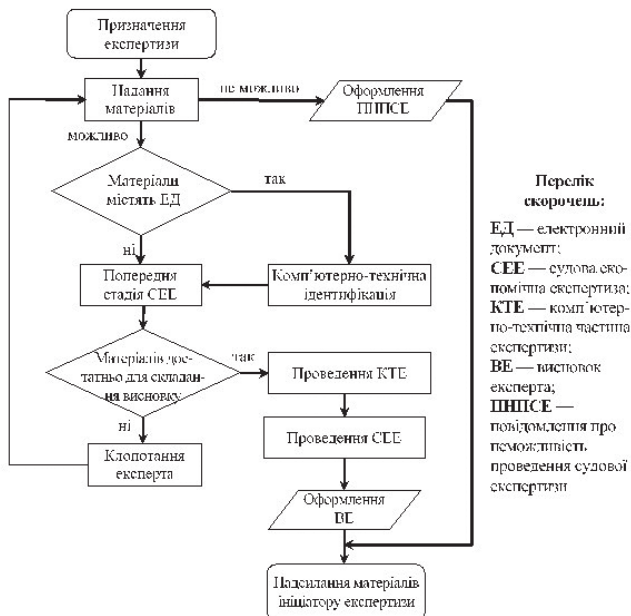

Рис. 1. Загальний алгоритм проведення судової експертизи за матеріалами, що містять електронні документи

В. К. Дібров,

науковий співробітник ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М.С. Бокариуса», м. Харків, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8233-3324>, e-mail: v.dibrov0201@gmail.com

РОЗВИТОК НОВИХ МЕТОДИК СУДОВОЇ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Анотація. З урахуванням того, що в Україні збільшується кількість легкових електромобілів та гібридних автомобілів на дорогах загального користування, з'явилась необхідність у розвитку нових методик дослідження легкових електромобілів та гібридних автомобілів як учасників дорожнього руху.

Ключові слова: судова експертиза, судова автотехнічна експертиза, дослідження, статистика, легкові електромобілі та гібридні автомобілі.

Крім встановлення звичайних необхідних реквізитів (дати складання, назви підприємства, змісту та обсягу господарської операції тощо), електронний документ має бути підписаний електронним підписом уповноваженої особи, яка зафіксує таким чином його структуру.

Ми прогнозуємо збільшення кількості призначення судових економічних експертиз за матеріалами, що містять електронні документи.

Тому перспективи використання таких документів залежать від унормування процедури ідентифікації реквізитів. Складові електронних документів слід визначати шляхом проведення комп'ютерно-технічного дослідження.

Методичний експертний інструментарій має передбачати алгоритм дослідження електронних документів, зрозумілий учасникам процесу доказування та судового розгляду.

Список використаних джерел

1. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на підприємствах : статистична інформація. Державна служба статистики України, 2020. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zv/ikt/arh_ikt_u.html (дата звернення 24.02.2021).
2. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (зі змін. та доп.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 24.02.2021).
3. Про електронні документи та електронний документообіг : закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV (зі змін. та доп.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15> (дата звернення 24.02.2021).
4. Гуцалюк М. В., Антонюк П. Є. Щодо сутності електронної (цифрової) інформації як джерела доказів у кримінальному провадженні // Криміналістичний вісник. 2020. № 33(1). С. 37—49. URL: <https://doi.org/10.37025/1992-4437/2020-33-1-37> (дата звернення 24.02.2021).
5. Хахановський В. Г., Гуцалюк М. В. Особливості використання електронних (цифрових) доказів у кримінальних провадженнях // Криміналістичний вісник. 2019. № 1(31). С. 13—19. URL: <https://doi.org/10.37025/1992-4437/2019-31-1-13> (дата звернення 24.02.2021).
6. Татаренко Г. В., Болгарєва К. В., Татаренко Д. В. Електронні документи як засіб доказування: сутність та правове регулювання // Актуальні проблеми права: теорія і практика. 2019. № 1(37). С. 111—119. URL: <https://doi.org/10.33216/2218-5461-2019-37-1-111-119> (дата звернення 24.02.2021).

Abstract. Given growing number of electric and hybrid cars on public roads in Ukraine, there is a need to develop new research methods for electric and hybrid cars as road users.

Keywords: forensic examination, road accident analysis, research, statistics, electric and hybrid cars.

Аннотация. С учётом того, что в Украине увеличивается количество легковых электромобилей и гибридных автомобилей на дорогах общего пользования, появилась